

USHTRIMET E FRYMËMARRJES

Respiracioni/Frymëmarrja (ose ventilimi), është procesi i lëvizjes së ajrit brenda dhe jashtë pulmoneve, për të lehtësuar shkëmbimin e gazit në mjedisin e brendshëm, kryesisht për të sjellë oksigjen dhe për të shpërndarë dioksidin e karbonit.

Shumë pacientë apo të moshuar për arsye të patologjive të ndryshme dhe imobilitetit, kanë probleme me traktin respirator. Në këto raste, frymëshkëmbimi bëhet më i vështirë dhe pacientët kërkojnë asistencë infermierore.

Detyra bazë e infermierëve të familjes, është të edukojnë pacientët por edhe familjarët e tyre, për të parandaluar komplikacionet, të cilat vijnë si pasojë e një frymëshkëmbimi të pamjaftueshëm dhe me probleme.

Pacientët, sidomos ata që janë të imobilizuar, duhet të edukohen për pozicionin dhe ushtrimet e nevojshme që duhet të bëjnë, për të pasur një frymëshkëmbim të rregullt dhe për të parandaluar problemet e mundshme.

Këshilla të cilat lehtësojnë procesin e respiracionit/ frymëshkëmbimit:

- Vendoseni pacientin në një pozicion të përshtatshëm, siç është ngritja e kokës së shtratit të tij, me qëllim marrjen e një pozicioni gjysëm ndenjur për të përmirësuar ekspansionin e pulmonit.
- Ambjenti i qetë dhe ajri i freskët në dhomë, mund të reduktojë perceptimin e vështirësisë në frymëmarrje.

- Ventilatorët, dritaret e hapura dhe kondicionerët, ndihmojnë në çarkullimin e ajrit.
- Edukimi i pacientëve për reduktimin e ankthit.
- Këshillimi dhe psikoterapia.
- Oksigjenoterapia, kur është e nevojshme.
- Teknika të tjera, të cilat indikohen duke u bazuar në shkakun e problemeve të frymëmarrjes.

Veç këtyre teknikave, pacientët kanë nevojë për një sërë ushtrimesh të cilat ndihmojnë respiracionin.

Qëllimi i aplikimit të këtyre ushtrimeve është:

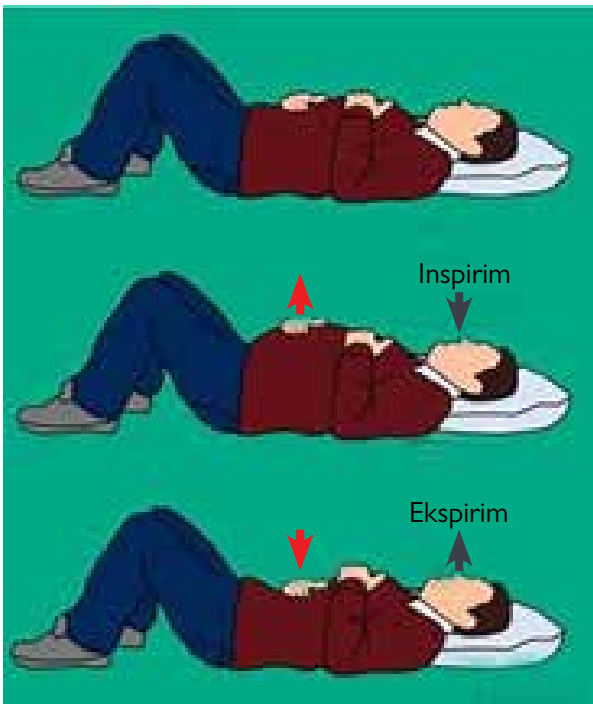
1. Rritja e kapacitetit të mushkërive.
2. Lehtësimi i funksionit të frymëmarrjes duke rritur zgjerimin e mushkërive dhe parandaluar kolapsin alveolar.
3. Inkurajimi dhe nxjerrja e mukusit dhe sekrecioneve që grumbullohen në rrugët e frymëmarrjes, si pasojë e imobilitetit të pacientit apo edhe pas aplikimit të anesteziës së përgjithshme pas ndërhyrjeve kirurgjikale.
4. Përmirësimi i cilësisë së jetës së pacientëve duke lehtësuar vuajtjet e tyre.

Fillimisht vlerësohet pacienti për:

- Faktorët e riskut që ndikojnë në zhvillimin e komplikimeve të frymëmarrjes (p.sh., imobilitetin, anesteziën e përgjithshme, historinë e sëmundjes pulmonare ose pirjen e duhanit, traumat e murit të krahavorit, pneumoni ose infeksione të tjera të frymëmarrjes (brenda një kohe të shkurtër).

- Cilësinë, shpejtësinë dhe thellësinë e frymëmarrjes.
- Zhurmat e frymëmarrjes.
- Aftësitë fizike të pacientit për të bashkëpunuar dhe kryer ushtrime pulmonare.
- Nivelin e vetëdijes.
- Pengesat në komunikim.
- Aftësinë për të marrë dhe qëndruar në pozicionin Fowler.
- Nivelin e dhimbjes dhe mjekimin/trajtimi sipas porosisë së mjekut.

Inspektoni për ndonjë incizion në kafazin e krahavorit dhe vlerësoni nëse ky incizion ndikon apo jo në zgjerimin e krahavorit.

Procedura:

1. Pasi është vlerësuar pacienti dhe është bërë me dije për komplikacionet që mund të ndodhin nga një respiracion/ frymëshkëmbim i dobësuar, fillojmë me instruksionin rreth ushtrimeve të nevojshme, të cilat ndihmojnë në lehtësimin e këtij procesi dhe parandalimin e komplikacioneve.
2. Ndihmojmë pacientin për t'a vendosur në pozicionin ulur ose Fowler
Shpjegim: Pozicioni vertikal lejon rritjen e ekskursionit diafragmatik sekondar dhe pozicionimin e organeve të kavitetit abdominal.

3. Mësoni dhe ndihmoni pacientin të vendosë duart me pëllëmbën poshtë, me gishtat e mesëm që prekin kufirin e poshtëm të kafazit të krahavorit

Arsyetimi: Ky pozicion e lejon atë të ndjejë lëvizjen e diafragmës, duke treguar një frymëmarrje të thellë

4. Kërkojini pacientit të marrë frymë ngadalë përmes hundës. Mbajeni frymën për 2 ose 3 sekonda

Arsyetimi: Thithja përmes hundës lejon që ajri të filtrohet, ngrohet dhe lagështohet. Mbajtja e frymëmarrjes lejon mushkëritë të zgjerohen plotësisht.

5. Mësoni pacientin të nxjerrë frymë ngadalë përmes gojës. Përsëriteni tre deri në pesë herë.

Arsyetimi: Nxjerrja e ngadaltë e ajrit, shpesh stimulon refleksin e kollitjes, i cili lehtëson nxjerrjen e mukosit dhe parandalon hiperventilimin.

6. Instruktoni, përforconi dhe vëzhgoni ushtrimet e frymëmarrjes së thellë çdo deri në tre orë.

Frymëmarrja e thellë është e thjeshtë dhe efektive. Njerëzit mund t'a bëjnë atë kudo, ulur, në këmbë ose shtrirë.

Procedura

Këshillohet pacienti të:

- relaksojë barkun.
- vendosë njëren dorë nën brinjë.
- marrë frymë ngadalë dhe thellë përmes hundës, duke vërejtur ngritjen e dorës.
- nxjerrë frymë përmes gojës duke vërejtur rënien e dorës.
- alternojë disa herë frymëmarrjen e thellë me atë normale.

Arsyetimi: Kryerja e këtyre ushtrimeve, do të lehtësojë ventilimin pulmonar dhe do të promovojë pastrimin e rrugëve të frymëmarrjes pa e lodhur pacientin.

Frymëmarrja e thellë mund të ndihmojë dhe në pastrimin e mukosit nga mushkëritë pas

pneumonisë, duke lejuar që të qarkullojë më shumë ajër. Pasi pacienti merr frymë thellë 5-10 herë, i sugjerohet që të kollitet fort dy herë. Kjo ndihmon në nxjerrjen jashtë të sekrecioneve.

Frymëmarrja me hundë dhe buzë të mbyllura

Procedura

Këshillohet pacienti të relaksojë qafën dhe shpatullat duke mbajtur gojën mbyllur dhe marrë frymë ngadalë përmes hundës dy herë.

Frymëmarrja diafragmatike

Procedura

Këshillohet pacienti të:

- shtrihet në shpinë me gjunjë pak të përkulur dhe kokën në jastëk.
- vendosë një dorë në pjesën e sipërme të gjoksit dhe njërenë dorë poshtë kafazit të kraharorit duke e lejuar të ndiejë lëvizjen e diafragmës së tij/saj.
- marrë frymë ngadalë nëpërmjet hundës duke vendosur dorën në stomak.
- nxjerrë frymën me buzë të mbyllura dhe shtrënguar muskujt e stomakut.

Ushtrime për përmirësimin e frymëshkëmbimit nëpërmjet pajisjes së quajtur respirometër.

Respirometri (Spirometri stimulus)

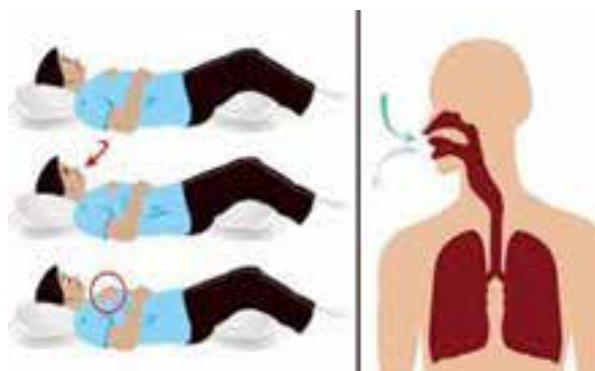
Është një pajisje mjekësore që përdoret për ushtrime të frymëmarrjes. Nëpërmjet kësaj pajisjeje nxitet frymëmarrja e thellë dhe e ngadaltë, duke ndihmuar në rritjen e kapacitetit pulmonar. Ndryshe nga spirometria, ky aparat nuk vlerëson funksionin pulmonar, por është një pajisje e thjeshtë që mund të përdoret në kushte shtëpie, jo nga personel mjekësor.

Rekomandohet tek:

- Personat me emfizemë pulmonare, bronkit kronik, bronkoektazi, asthma.
- Pas ndërhyrjeve kirurgjikale në toraks (tumor pulmonar, bypass kardial) apo abdomen, për të reduktuar riskun për pneumoni postoperative apo atelaktazë.

Kundërrindikohet:

- Tek personat me aneurizëm, pneumothorax apo pas kirurgjisë së syrit të kryer kohët e fundit.

Spirometri stimulus është një pajisje e thjeshtë plastike që përmban tubin e ajrit, pjesën e vendosjes në gojë dhe pistonat (që përfaqësohen me ngritjen e topit në varësi të kapacitetit inspirator).

Çdo piston i shprehur me topa me ngjyrë të ndryshme përfaqëson një volum specifik, përkatësisht 600cc/sek, 900cc/sek dhe 1200cc\ sek.

Procedura:

Frekuenca dhe kohëzgjatja e përdorimit të pajisjes, bëhet duke u bazuar tek rekomandimet e mjekut apo fizioterapistit. Kryesisht indikohet të përdoret çdo 1 ose 2 orë gjatë ditës.

- Qëndro ulur në një pozicion të rehatshëm.
- Pajisja mbahet me të dyja duart.

- Vendoset tubi në gojë dhe puthiten buzët.
- Inspiro ngadalë dhe thellë.
- Në varësi të kapacitetit inspirator, do të bëhet ngritja e pistonit
- Pasi është arritur kapaciteti inhalator maksimal, mbaj frymën për të paktën 2 sekonda para ekspirimit.
- Në rast të dhimbjeve të forta apo marrje mendsh ndërprit ushtrimin.
- Ekspiro normalisht, qetësohu për disa sekonda dhe më pas kollitu për të ndihmuar eliminimin e mukusit nga rrugët e frymëmarrjes.
- Përsërit ushtrimin deri në 10 herë.
- Përcakto nivelin e kapacitetit maksimal inspirator që do arrihet.
- Qëllimi është rritja e kapacitetit pulmonar me kalimin e kohës.

Mirëmbajtja e pajisjes:

Pas çdo përdorimi, pastro pjesën në kontakt me gojën me ujë dhe sapun dhe më pas edhe me alkool.

Blloko hyrjen e tubit me pambuk deri në përdorimin e radhës, për të shmangur hyrjen e pluhurit.